

КЛЮЧОВА ТЕМА¹

Стаття 10

Повідомлення про неправомірні дії (whistle-blowing)

(Останнє оновлення: 28/02/2026)

Вступ

Вперше Суд безпосередньо розглянув поняття «повідомлення про неправомірні дії» у рішенні у справі *«Гуджа проти Молдови» (Guja v. Moldova)* [ВП], 2008. Він визначив критерії перегляду для оцінки того, чи і якою мірою особа, яка розголошує конфіденційну інформацію, отриману на своєму робочому місці, може покладатися на захист статті 10, та визначив обставини, за яких накладені санкції можуть становити втручання в право на свободу вираження поглядів (*«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023, §§ 112-114).

У своїй практиці Суд посилався, зокрема, на визначення поняття «повідомлення про неправомірні дії» наведене в *Рекомендації CM/Rec(2014)7 Комітету міністрів Ради Європи про захист викривачів* від 30 квітня 2014 року, стор. 6 (*«Меджліс Ісламське Заєдніце Брчко та інші проти Боснії та Герцеговини» (Medžlis Islamske Zajednice Brčko and Others v. Bosnia and Herzegovina)* [ВП], 2017, § 44; *«Гоулік проти Ліхтенштейну» (Gawlik v. Liechtenstein)*, 2021, §§ 39-40, 76 та 81; та *«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023, § 57). Згідно з цим визначенням, «викривач» означає будь-яку особу, яка повідомляє або розкриває інформацію про загрозу або шкоду суспільному інтересу в контексті своїх робочих відносин, незалежно від того, чи це у державному, чи у приватному секторі.

Однак на сьогодні поняття «викривач» не має однозначного юридичного визначення на міжнародному та європейському рівнях, і Суд вирішив дотримуватися підходу, що полягає у відмові від прийняття абстрактного та загального визначення (*«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023, § 156).

Принципи, виведені з поточної судової практики

- Повідомлення працівником про незаконну поведінку або правопорушення на робочому місці повинно, за певних обставин, підпадати під захист статті 10 Конвенції. Право на свободу вираження поглядів особи, яке обмежене дотриманням професійної таємниці, має бути збалансоване з правом роботодавців керувати своїм персоналом (*«Гоулік проти Ліхтенштейну» (Gawlik v. Liechtenstein)*, 2021, § 65).
- Захисний режим свободи вираження думок викривачів, ймовірно, застосовуватиметься у випадках, коли працівник приватного сектору (*«Гайніш проти Німеччини» (Heinisch v. Germany)*, 2011), працівник державного сектору (*«Букур та Тома проти Румунії» (Bucur and Toma v. Romania)*, 2013; *«Гоулік проти Ліхтенштейну» (Gawlik v. Liechtenstein)*, 2021), або державний службовець (*«Гуджа проти Молдови» (Guja v. Moldova)* [ВП], 2008) був єдиною особою або частиною невеликої групи осіб, які знали

¹ Підготовлено Секретаріатом Суду. Не покладає зобов'язань на Суд. Цей переклад виконано Верховним Судом (Україна) та опубліковано за домовленістю з Радою Європи та Європейським судом з прав людини.

про те, що відбувалося на робочому місці, і тому мали найкращі можливості діяти в інтересах суспільства, поінформували про це роботодавця або широку громадськість («Гале проти Люксембургу» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023, §§ 115-116; «Грачья Арутюнян проти Вірменії» (*Hrachya Harutyunyan v. Armenia*), 2024, § 44). Розкрита інформація стосується внутрішньої інформації, яку працівник отримав: (i) в ході своїх трудових відносин («Гуджа проти Молдови» (*Guja v. Moldova*) [ВП], 2008, § 72; «Марченко проти України» (*Marchenko v. Ukraine*), 2009; «Гайніш проти Німеччини» (*Heinisch v. Germany*), 2011; «Букур та Тома проти Румунії» (*Bucur and Toma v. Romania*), 2013; «Матуш проти Угорщини» (*Matúz v. Hungary*), 2014; «Гоулік проти Ліхтенштейну» (*Gawlik v. Liechtenstein*), 2021; «Гале проти Люксембургу» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023) або (ii) після закінчення трудових відносин («Грачья Арутюнян проти Вірменії» (*Hrachya Harutyunyan v. Armenia*), 2024, § 46).

- Важливе значення мають *de facto* робочі відносини викривача, а не його конкретний правовий статус. Захист, яким користуються викривачі, ґрунтується на необхідності враховувати особливості, властиві існуванню робочих відносин: з одного боку, обов'язок лояльності, обережності та стриманості, властивий відносинам підпорядкування, що впливають з них, а в разі необхідності – обов'язок дотримуватися встановленого законом обов'язку зберігати таємницю; з іншого боку, економічна вразливість до особи, державної установи або підприємства, від яких вони залежали в плані зайнятості, та ризик зазнати від них помсти. Обов'язок лояльності, обережності та стриманості працівників означає, що в пошуках справедливого балансу необхідно було враховувати обмеження права на свободу вираження поглядів та взаємні права і обов'язки, характерні для трудових договорів та професійного середовища («Гале проти Люксембургу» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023, §§ 116 та 119).
- Шість критеріїв, які слід враховувати при визначенні пропорційності втручання, були вперше викладені у справі «Гуджа проти Молдови» (*Guja v. Moldova*) [ВП], 2008, §§ 72-78 (див. «Гале проти Люксембургу» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023, §§ 113-114; «Грачья Арутюнян проти Вірменії» (*Hrachya Harutyunyan v. Armenia*), 2024, § 47). У справі «Гале проти Люксембургу» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023, § 120, усвідомлюючи, що контекст змінився з часу ухвалення рішення у справі Гуджа, як з точки зору місця, яке зараз займають викривачі в демократичних суспільствах, та провідної ролі, яку вони можуть відігравати, висвітлюючи інформацію, що становить суспільний інтерес, так і з точки зору розвитку європейської та міжнародної правової бази для їхнього захисту, Суд вважав за доцільне підтвердити та закріпити принципи, встановлені в його практиці, уточнивши їх для їхнього застосування. Шість критеріїв, які слід враховувати, є такими: (1) канали, що використовуються для розкриття інформації; (2) достовірність розкритої інформації; (3) добросовісність; (4) суспільний інтерес до розкритої інформації; (5) заподіяна шкода; та (6) суворість санкції.
 - (1) Канали, що використовуються для розкриття інформації («Гале проти Люксембургу» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023, §§ 121-123):
 - Публічне розкриття інформації слід розглядати лише як крайній захід, коли це явно неможливо зробити іншим чином («Гуджа проти Молдови» (*Guja v. Moldova*) [ВП], 2008, § 73; «Матуш проти Угорщини» (*Matúz v. Hungary*), 2014, § 34; «Марченко проти України» (*Marchenko v. Ukraine*), 2009, § 46). Внутрішній ієрархічний канал, як правило, є найкращим засобом для узгодження обов'язку лояльності працівників із суспільним інтересом, якому служить розкриття інформації. Питання про викриття може не виникати, якщо заявник, не надавши переконливого пояснення, не повідомляє про справу своїм керівникам, незважаючи на те, що знає про існування внутрішніх каналів для розкриття інформації («Бательє проти Франції» (*Bathellier v. France*) (ухв.), 2010; «Станчулеску проти Румунії» (№ 2) (*Stanculescu v. Romania*) (no. 2)), 2011).

- Цей порядок пріоритетності не є абсолютним. Певні обставини можуть виправдовувати безпосереднє використання «зовнішнього повідомлення», коли внутрішній канал повідомлення є ненадійним або неефективним («Гуджа проти Молдови» (*Guja v. Moldova*) [ВП], 2008, §§ 82-83; «Гайніш проти Німеччини» (*Heinisch v. Germany*), 2011, § 74); коли викривач може зазнати помсти; або коли інформація, яку він або вона бажає розкрити, стосується самої суті діяльності відповідного роботодавця. Посилаючись на [Рекомендацію СМ/Rec\(2014\)7](#), Суд підкреслив, що критерій, пов'язаний з каналом повідомлення, має оцінюватися з урахуванням обставин кожної справи, зокрема з метою визначення найбільш підходящого каналу («Гоулік проти Ліхтенштейну» (*Gawlik v. Liechtenstein*), 2021, § 82).
- (2) Достовірність розкритої інформації «Гале проти Люксембургу» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023, §§ 124–127):
 - Від викривачів не можна вимагати, щоб на момент повідомлення вони підтверджували достовірність розкритої інформації. Їм не може бути відмовлено в захисті, передбаченому статтею 10, лише на тій підставі, що інформація згодом виявилася недостовірною. Проте вони повинні поводитися відповідально, намагаючись, наскільки це можливо, перевірити достовірність інформації, яку вони прагнуть розкрити, перш ніж оприлюднити її.
 - Суд спирався на керівні принципи [Резолюції 1729 \(2010\) про захист «викривачів»](#) Парламентської асамблеї Ради Європи, згідно з якими викривач повинен вважатися таким, що діяв добросовісно, за умови, що він або вона мали розумні підстави вважати, що розкрита інформація була правдивою, навіть якщо згодом виявилось, що це не так, і за умови, що він або вона не переслідували жодних незаконних або неетичних цілей («Букур та Тома проти Румунії» (*Bucur and Toma v. Romania*), 2013, § 107; «Гоулік проти Ліхтенштейну» (*Gawlik v. Liechtenstein*), 2021, § 76).
- (3) Добросовісність («Гале проти Люксембургу» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023, §§ 128-130):
 - Суд перевіряє, чи керувався заявник бажанням отримати особисту вигоду, чи мав особисту образу на свого роботодавця або чи були інші приховані мотиви для відповідних дій («Гуджа проти Молдови» (*Guja v. Moldova*) [ВП], 2008, § 77; «Кудешкіна проти Росії» (*Kudeshkina v. Russia*), 2009, § 95; «Букур та Тома проти Румунії» (*Bucur and Toma v. Romania*), 2013, § 117). Він може врахувати зміст розкритої інформації і дійти висновку, що «не було жодних ознак безпідставного особистого нападу» («Матуш проти Угорщини» (*Matúz v. Hungary*), 2014, § 46). Визначення адресатів розкриття інформації також є елементом оцінки добросовісності («Гайніш проти Німеччини» (*Heinisch v. Germany*), 2011, § 86; «Матуш проти Угорщини» (*Matúz v. Hungary*), 2014, § 47).
 - Критерій добросовісності не є пов'язаним з критерієм достовірності розкритої інформації, як зазначено вище («Гоулік проти Ліхтенштейну» (*Gawlik v. Liechtenstein*), 2021, § 83; «Соарес проти Португалії» (*Soares v. Portugal*), 2016, § 46).
- (4) Суспільний інтерес до розкритої інформації («Гале проти Люксембургу» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023, §§ 133-144):
 - Чи була інформація розкрита в «інтересах суспільства» («Гуджа проти Молдови» (*Guja v. Moldova*) [ВП], 2008, § 74) слід оцінювати з урахуванням як змісту розкритої інформації, так і принципу її розкриття.

- Спектр інформації, що становить суспільний інтерес і може виправдовувати викриття, що охоплюється статтею 10, включає повідомлення працівника про незаконні дії, практики або поведінку на робочому місці, або про дії, практики або поведінку, які, хоч і є законними, але є ганебними. Це також може застосовуватися, залежно від обставин, до певної інформації, що стосується функціонування державних органів у демократичному суспільстві та викликає суспільні дебати, що спричиняють суперечки, які можуть викликати законний інтерес з боку громадськості в отриманні цієї інформації з метою формування обґрунтованої думки щодо того, чи завдає вона шкоди суспільним інтересам. Суспільний інтерес до розкриття конфіденційної інформації зменшуватиметься залежно від того, чи розкрита інформація стосується незаконних дій або практик, ганебних дій, практик або поведінки, чи питання, яке викликає дискусію, що породжує суперечки щодо того, чи завдається шкода суспільним інтересам (*«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023, §§ 137-138 та 140).
- Хоча ця інформація, в принципі, стосується державних органів або державних установ, у деяких випадках вона може стосуватися також поведінки приватних осіб, таких як компанії, які також неминуче і свідомо піддають свої дії ретельному контролю (*«Стіл та Морріс проти Сполученого Королівства» (Steel and Morris v. the United Kingdom)*, 2005, § 94), зокрема щодо комерційної практики, відповідальності директорів компаній (*«Петро Карбо Хем С.Е. проти Румунії» (Petro Carbo Chem S.E. v. Romania)*, 2020, § 43), невиконання податкових зобов'язань (*«Публіко Комунікасьон Соціал, С.А. та інші проти Португалії» (Público-Comunicação Social, S.A. and Others v. Portugal)*, 2010, § 47) або більш широкого економічного блага (*«Стіл та Морріс проти Сполученого Королівства» (Steel and Morris v. the United Kingdom)*, 2005, § 94; *«Гайніш проти Німеччини» (Heinisch v. Germany)*, 2011, § 89).
- Суспільний інтерес не може оцінюватися незалежно від підстав для обмеження, прямо визначених у пункті 2 статті 10, та інтересів, які він прагнув захистити, особливо у випадках, коли розкриття інформації стосувалося не лише діяльності роботодавця, а й діяльності третіх осіб (*«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023, § 136).
- Окрім національного рівня, суспільний інтерес може також оцінюватися на наднаціональному — європейському або міжнародному — рівні, або стосовно інших Держав та їхніх громадян (*«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023, § 143).
- Сам факт, що громадськість може бути зацікавлена в широкому колі питань, не є достатньою підставою для оприлюднення конфіденційної інформації про ці питання. Питання про те, чи відповідає розкриття інформації з порушенням обов'язку конфіденційності інтересам суспільства, наприклад, чи заслуговує воно на спеціальний захист, на який можуть претендувати викривачі відповідно до статті 10, вимагає оцінки з урахуванням обставин кожного конкретного випадку та контексту, в якому воно відбулося (*«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023, § 144).
- (5) Завдана шкода (*«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023, §§ 145-148):
- Шкода для роботодавця представляє собою інтерес, який необхідно зважити з суспільним інтересом до розкритої інформації (*«Гуджа проти Молдови» (Guja v. Moldova)* [ВП], 2008, § 76; *«Гайніш проти Німеччини» (Heinisch v. Germany)*, 2011,

§ 88; *«Букур та Тома проти Румунії» (Bucur and Toma v. Romania)*, 2013, § 115; *«Гоулік проти Ліхтенштейну» (Gawlik v. Liechtenstein)*, 2021, § 79).

- Спочатку розроблений щодо державних органів або державних підприємств, цей критерій також застосовується в приватному контексті, оскільки приватні інтереси також можуть бути порушені, наприклад, шляхом оскарження діяльності приватної компанії або роботодавця та заподіяння їм, а в деяких випадках і третім особам, фінансової та/або репутаційної шкоди. Крім того, таке розкриття інформації може також спричинити інші шкідливі наслідки, впливаючи на суспільні інтереси, зокрема, на загальне економічне благо (*«Стіл та Морріс проти Сполученого Королівства» (Steel and Morris v. the United Kingdom)*, 2005, § 94), захист власності, збереження захищеної таємниці, такої як конфіденційність у податкових справах або професійна таємниця (*«Фресоз і Руаре проти Франції» (Fressoz and Roire v. France)* [ВП], 1999, § 53; *«Столл проти Швейцарії» (Stoll v. Switzerland)* ([ВП], 2007, § 115) або довіру громадян до справедливості та правосуддя податкової політики Держави.
- Окрім виключно шкоди для роботодавця, при оцінці пропорційності втручання у право на свободу вираження поглядів викривачів, яке захищається статтею 10, слід враховувати шкідливі наслідки, які в цілому може спричинити розкриття інформації, що є предметом розгляду (*«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023, § 148).
- (6) Суворість санкції (*«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023, §§ 149-154):
 - Санкції проти викривачів можуть бути різних видів: професійні, дисциплінарні або кримінальні. У цьому контексті Суд, зокрема, визнав, що звільнення без попередження є найсуворішою санкцією, передбаченою трудовим законодавством (*«Гоулік проти Ліхтенштейну» (Gawlik v. Liechtenstein)*, 2021, § 84) та наголосив на його негативних наслідках для кар'єри заявника, а також на ризику стримування повідомлень про будь-яку неналежну поведінку, що шкодить суспільству в цілому (*«Гуджа проти Молдови» (Guja v. Moldova)* [ВП], 2008, § 95; *«Гайніш проти Німеччини» (Heinisch v. Germany)*, 2011, § 91). Застосування кримінального провадження може бути несумісним із реалізацією права викривача на свободу вираження поглядів, з огляду на наслідки для особи, яка здійснила розкриття інформації, та стримуючий ефект на інших осіб (*«Букур та Тома проти Румунії» (Bucur and Toma v. Romania)*, 2013, § 119; *«Марченко проти України» (Marchenko v. Ukraine)*, 2009, § 53). Водночас, залежно від змісту розкритої інформації та характеру обов'язку щодо збереження конфіденційності або таємниці, який було порушено, поведінка відповідної особи може законно вважатися кримінальним правопорушенням.
 - Хоча в певних обставинах сукупний ефект декількох санкцій (наприклад, кримінальне засудження та сукупна сума фінансових штрафів) все ще може вважатися таким, що не мав стримуючого впливу на реалізацію свободи вираження поглядів (*«Войчук проти Польщі» (Wojczuk v. Poland)*, 2021, § 105), характер і суворість накладених покарань зазвичай є факторами, які слід враховувати при оцінці пропорційності втручання у право на свободу вираження поглядів. Те саме стосується сукупного ефекту різних санкцій, накладених на заявника (*«Левандовська-Малеч проти Польщі» (Lewandowska-Malec v. Poland)*, 2012, § 70).
- Суд розглядає дотримання різних «критеріїв Гужа (Guja)» окремо, не встановлюючи між ними ієрархії та не вказуючи порядок, у якому вони повинні розглядатися. Цей порядок варіювався від справи до справи, але це не мало вирішального значення для результату

справи, що розглядалася («*Букур та Тома проти Румунії*» (*Bucur and Toma v. Romania*), 2013, §§ 95-119; «*Гайніш проти Німеччини*» (*Heinisch v. Germany*), 2011, §§ 71-92; «*Гоулік проти Ліхтенштейну*» (*Gawlik v. Liechtenstein*), 2021, §§ 73-84). Однак, з огляду на їх взаємозалежність, саме після проведення глобального аналізу всіх цих критеріїв Суд ухвалює рішення про пропорційність втручання («*Гале проти Люксембургу*» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023, § 170).

Повідомлення про неправомірні дії за іншими статтями

- Інші статті Конвенції також можуть бути застосовані в контексті повідомлення про неправомірні дії. Так, порушення статті 8 Конвенції було встановлено у справі, в якій влада не захистила тюремного охоронця від знущань з боку колег у потенційних обставинах викриття («*Шпадьєр проти Чорногорії*» (*Špadijer v. Montenegro*), 2021).

Випадки, які не вважаються повідомленням про неправомірні дії

- Якщо не виникає питання про лояльність, обережність та стриманість, то Суд не розглядає питання, що є центральними для судової практики щодо викриття порушень. У таких ситуаціях Суд не зобов'язаний перевіряти, чи існували альтернативні канали або інші ефективні засоби для заявників, щоб виправити стверджуване правопорушення (наприклад, розкриття інформації керівнику або іншому компетентному органу чи установі), яке заявники мали намір викрити («*Гале проти Люксембургу*» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023, § 117; «*Меджліс Ісламське Заєдніце Брчко та інші проти Боснії та Герцеговини*» (*Medžlis Islamske Zajednice Brčko and Others v. Bosnia and Herzegovina*) [ВП], 2017, § 80). Розкриття інформації державним службовцем, який не мав привілейованого або ексклюзивного доступу до інформації, не мав безпосереднього знання про неї, не був зобов'язаний дотримуватися конфіденційності або стриманості щодо своєї служби та не зазнав жодних наслідків на своєму робочому місці внаслідок такого розкриття інформації, не було визнано Судом як викриття («*Гале проти Люксембургу*» (*Halet v. Luxembourg*) [ВП], 2023, § 118; «*Войчук проти Польщі*» (*Wojczuk v. Poland*), 2021, § 86).

Варті уваги приклади

Повідомлення про неправомірні дії:

Суд встановив, що в наступних випадках мала місце ситуація, пов'язана з викриттям порушень.

Державний сектор

Державні службовці

- «*Гуджа проти Молдови*» (*Guja v. Moldova*) [ВП], 2008 – щодо звільнення працівника Генеральної прокуратури за витік в пресі інформації про очевидне втручання уряду в здійснення кримінального правосуддя (§§ 80-97; порушення статті 10);
- «*Марченко проти України*» (*Marchenko v. Ukraine*), 2009 – щодо вчителя та голови профспілки школи, засудженого до умовного терміну ув'язнення за публічне звинувачення свого керівника у розтраті державних коштів та вимагання офіційного розслідування (§§ 43-54; порушення статті 10);
- «*Кудешкіна проти Росії*» (*Kudeshkina v. Russia*), 2009 – щодо звільнення судді з посади за публічну критику судової влади, зокрема за твердження, що вона зазнала

неправомірного тиску з боку Голови суду під час розгляду справи (§§ 79-102; порушення статті 10);

- *«Букур та Тома проти Румунії» (Bucur and Toma v. Romania)*, 2013 – щодо кримінального засудження співробітника відділу прослуховування та запису телефонних розмов військового підрозділу Розвідувальної служби за розголошення записів прослуханих телефонних розмов та звинувачення Розвідувальної служби у використанні нестандартних методів прослуховування (§§ 95-120; порушення статті 10);
- *«Гуджа проти Молдови (№ 2)» (Guja v. Moldova (no. 2))*, 2018 – щодо другого звільнення працівника Генеральної прокуратури після ухвалення Судом рішення у справі *«Гуджа проти Молдови» (Guja v. Moldova)* [ВП], 2008 (§§ 47-61; порушення статті 10).

Журналісти

- *«Матуш проти Угорщини» (Matúz v. Hungary)*, 2014 – щодо журналіста, звільненого за публікацію книги, в якій він критикував свого роботодавця та оприлюднив уривки з неопублікованих інтерв'ю та внутрішніх повідомлень, порушивши пункт про нерозголошення (§§ 25-51; порушення статті 10);
- *«Гьормуш та інші проти Туреччини» (Görmüş and Others v. Turkey)*, 2016 – щодо операції з обшуку та вилучення, проведеної з метою виявлення членів Генерального штабу Збройних сил, які розголосили журналістам секретні документи (§§ 32-77; порушення статті 10).

Медичні працівники

- *«Гайніш проти Німеччини» (Heinisch v. Germany)*, 2011 – щодо звільнення медсестри без попередження за подання кримінальної скарги про недоліки в наданні медичної допомоги приватним роботодавцем (§§ 71-95; порушення статті 10);
- *«Гоулік проти Ліхтенштейну» (Gawlik v. Liechtenstein)*, 2021 – щодо звільнення лікаря за подання добросовісної, але безпідставної кримінальної скарги, в якій він звинувачував колегу в активній евтаназії, без перевірки в межах, дозволених обставинами (§§ 71-87; відсутність порушення статті 10).

Інші

- *«Баленовіч проти Хорватії» (Balenović v. Croatia)* (ухв.), 2010 – щодо звільнення заявниці з її роботи в національній нафтовій компанії через заяви в пресі, в яких вона критикувала певні аспекти ділової політики компанії, розкривала певну внутрішню інформацію та звинувачувала членів керівництва компанії у шахрайстві (стаття 10: неприйнятна);
- *«Бательє проти Франції» (Bathellier v. France)* (ухв.), 2010 – щодо звільнення працівника після написання листа до префекта про стан електромереж, якими керував його роботодавець, енергетична компанія (стаття 10: неприйнятна);
- *«Шпадьер проти Чорногорії» (Špadijer v. Montenegro)*, 2021 – щодо неспроможності органів влади захистити тюремну охоронницю від знущань з боку колег після того, як вона повідомила про непристойну поведінку декількох із них (контекст, пов'язаний із викриттям порушень) (§§ 79-101; порушення статті 8);
- *«Гаджієв і Гостєв проти Росії» (Gadzhiev and Gostev v. Russia)*, 2024 – щодо звільнення поліцейського та працівника московського метрополітену за публічну критику проблем у своїх відомствах; хоча Суд розглядав справу переважно з точки зору повідомлення про порушення у державному секторі, він також взяв до уваги свою судову практику щодо викриття порушень (§§ 52-63 та 82-102; порушення статті 10).

Приватний сектор

- *«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023 – щодо кримінально-правового штрафу в розмірі 1000 євро за розкриття ЗМІ конфіденційних документів приватного роботодавця, що стосуються податкових практик транснаціональних компаній (*Luxleaks*) (§§ 108-207; порушення статті 10);
- *«Грачя Арутюнян проти Вірменії» (Hrachya Harutyunyan v. Armenia)*, 2024 – щодо рішення про виплату відшкодування в рамках судового розгляду про дифамацію після того, як заявник повідомив про ймовірні корупційні дії свого колишнього колеги в приватному листуванні з керівництвом останнього (§§ 37-64; порушення статті 10).

Немає повідомлення про неправомірні дії:

Суд визнав, що в наступних справах не йшлося про повідомлення про неправомірні дії, або він відхилив кваліфікацію обставин як таке повідомлення.

Державний сектор

- *«Меджліс Ісламське Заєдніце Брчко та інші проти Боснії та Герцеговини» (Medžlis Islamske Zajednice Brčko and Others v. Bosnia and Herzegovina)* [ВП], 2017 – щодо НУО, які обмежені вимогою перевіряти фактичні заяви, що дискредитують працівників радіостанції; немає повідомлення про неправомірні дії, оскільки НУО не зобов'язані дотримуватися обов'язку лояльності, обережності та стриманості щодо радіостанції (§§ 78-122; відсутність порушення статті 10);
- *«Рубінс проти Латвії» (Rubins v. Latvia)*, 2015 – щодо звільнення завідувача кафедри університету за критику керівництва в різних електронних листах, надісланих ректору університету; немає повідомлення про неправомірні дії у § 87 (§§ 67-93; порушення статті 10);
- *«Лангнер проти Німеччини» (Langner v. Germany)*, 2015 – щодо звільнення муніципального працівника за звинувачення заступника мера в «перекручуванні правосуддя» під час наради персоналу та в подальших письмових коментарях до керівництва заявника; відсутність викриття, оскільки звинувачення було мотивоване особистими побоюваннями заявника, а не виявленням неприйнятної ситуації (§§ 39-55; відсутність порушення статті 10);
- *«Ауреліан Опрі проти Румунії» (Aurelian Oprea v. Romania)*, 2016 – щодо судового процесу про дифамацію, порушеного проти професора, за твердження про корупцію в університеті, висловлене під час прес-конференції; немає повідомлення про неправомірні дії в § 69 (§§ 53-80; порушення статті 10);
- *«Суарес проти Португалії» (Soares v. Portugal)*, 2016 – щодо електронного листа, надісланого старшим капралом Національної республіканської гвардії до Генеральної інспекції внутрішньої адміністрації, у якому згадувалося про, як стверджувалося, нецільове використання командиром державних коштів на основі чуток; немає повідомлення про неправомірні дії в §§ 44-52 (відсутність порушення статті 10);
- *«Каталан проти Румунії» (Catalan v. Romania)*, 2018 – щодо звільнення державного службовця Національної ради з вивчення архівів *Securitate* (CNSAS) за написання статті, опублікованої в бульварній газеті, що порушувала статутну місію його роботодавця щодо виявлення можливих співробітників *Securitate*; немає повідомлення про неправомірні дії, оскільки зауваження заявника не були спрямовані на діяльність CNSAS (§§ 44-79; відсутність порушення статті 10);
- *«Горайнова проти України» (Goryaynova v. Ukraine)*, 2020 – щодо опублікування прокурором в Інтернеті відкритого листа з критикою органів прокуратури у зв'язку зі стверджуваною корупцією (§§ 54-67; порушення статті 10);

- *«Норман проти Сполученого Королівства» (Norman v. the United Kingdom)*, 2021 – щодо тюремного службовця, який надав журналісту інформацію про тюрму в обмін на гроші; не є повідомленням про неправомірні дії, оскільки суспільний інтерес не був єдиною турботою заявника (§§ 86-90; відсутність порушення статті 10);
- *«Войчук проти Польщі» (Wojczuk v. Poland)*, 2021 – щодо доносів заявника, викладених у листах з погрозами до компетентних державних органів, про фінансові та трудові порушення з боку його роботодавця, директора державного музею; немає повідомлення про неправомірні дії, оскільки заявник не мав привілейованого доступу до інформації, що містилася в листах (§§ 75-107; відсутність порушення статті 10);
- *«Страум проти Латвії» (Straume v. Latvia)*, 2022 – щодо листа-скарги, підписаного представником профспілки авіадиспетчерів, в якому висловлювалися скарги та занепокоєння щодо роботи в державній компанії; немає повідомлення про неправомірні дії, оскільки метою листа не було привернути увагу громадськості до незаконної поведінки, а представити соціально-економічні інтереси профспілки (§§ 101-113; порушення статті 11, з урахуванням статті 10).

Приватний сектор:

- *«Гербай проти Угорщини» (Herbai v. Hungary)*, 2019 – щодо звільнення працівника приватної компанії за публікацію на зовнішньому вебсайті матеріалів, що стосуються роботи; не є повідомленням про неправомірні дії, оскільки заявник не намагався викрити порушення (§§ 39-52; порушення статті 10);
- *«Бороняк проти Угорщини» (Boronyak v. Hungary)*, 2024 – щодо накладення штрафу на актора за розкриття журналістам інформації про умови його контракту, що передбачене контрактом положення про нерозголошення; немає повідомлення про неправомірні дії, оскільки заявник не належав до невеликої категорії осіб, які знали про факти, і не прагнув викрити правопорушення (§§ 34-51; відсутність порушення статті 10).

Пов'язані справи:

Суд не розглядав питання про те, чи йшлося про повідомлення про неправомірні дії, але пов'язані з цим питання були порушені в таких справах:

Державний сектор

- *«Де Дієго Нафрія проти Іспанії» (De Diego Nafria v. Spain)*, 2002 – щодо звільнення банківського працівника після того, як він висловив критику на адресу роботодавців у листі, надісланому заступнику генерального директора банку; цей лист також був надісланий двом колегам, а його рукописна копія була розміщена на дошці оголошень на його робочому місці (§§ 35-43; відсутність порушення статті 10);
- *«Болдя проти Румунії» (Boldea v. Romania)*, 2007 – щодо накладення штрафу на викладача університету за дифамаційне твердження про плагіат (§§ 48-62; порушення статті 10);
- *«Тіллак проти Бельгії» (Tillack v. Belgium)*, 2007 – щодо обшуку та вилучення речей у помешканні та офісі журналіста, якого підозрювали у підкупі посадовця Європейського Союзу з метою отримання конфіденційних документів (§§ 56-68; порушення статті 10);
- *«Франкович проти Польщі» (Frankowicz v. Poland)*, 2008 – щодо дисциплінарного покарання, накладеного на лікаря за критику колеги у звіті пацієнту (§§ 42-53; порушення статті 10);
- *«Войташ-Калета проти Польщі» (Wojtas-Kaletka v. Poland)*, 2009 – щодо дисциплінарного покарання, накладеного на журналістку державного телебачення за

- критику програмної політики компанії в коментарях для преси як представника профспілки, та у відкритому листі (§§ 44-53; порушення статті 10);
- *«Пойраз проти Туреччини» (Poyraz v. Turkey)*, 2010 – щодо присудження відшкодування головним інспектором Міністерства юстиції шкоди за коментарі в пресі щодо конфіденційного звіту про поведінку судді Касаційного суду (§§ 58-80; відсутність порушення статті 10);
 - *«Веллутіні та Мішель проти Франції» (Vellutini and Michel v. France)*, 2011 – щодо засудження профспілкових лідерів за різку критику свого роботодавця-мера у зв'язку з професійною ситуацією одного з членів профспілки (§§ 32-45; порушення статті 10);
 - *«Сосіновська проти Польщі» (Sosinowska v. Poland)*, 2011 – щодо дисциплінарного провадження проти медичного працівника, який критикував якість медичної допомоги, наданої його керівником в палаті лікарні, де він працював (§§ 71-87; порушення статті 10);
 - *«Сіма проти Угорщини» (Szima v. Hungary)*, 2012 – щодо штрафу та пониження в посаді лідера профспілки поліцейських за звинуваченнями в кумівстві та політичному впливі в поліції (§§ 22-33; відсутність порушення статті 10);
 - *«Баргао і Домінгос Коррейя проти Португалії» (Bargao and Domingos Correia v. Portugal)*, 2012 – щодо засудження двох осіб з громадянського суспільства за критику адміністративного помічника в медичному центрі, якого вони звинуватили в листі, надісланому до Міністерства охорони здоров'я, в недотриманні робочого часу та використанні вразливості користувачів (§§ 30-44; порушення статті 10);
 - *«Ді Джованні проти Італії» (Di Giovanni v. Italy)*, 2013 – щодо дисциплінарного стягнення на суддю за невиконання обов'язку поваги та стриманості стосовно членів Національної ради суддів та одного з її колег (§§ 79-102; відсутність порушення статті 10);
 - *«Фюрст-Пфайфер з Австрії» (Fürst-Pfeifer v. Austria)*, 2016 – щодо газетної статті про давній психіатричний звіт, в якому описується погіршення психічного здоров'я психологічного експерта для судових проваджень (§§ 35-49; відсутність порушення статті 8);
 - *«Банащук проти Польщі» (Banaszczuk v. Poland)*, 2021 – щодо газетних статей про практику медичного працівника, відповідального за державну лікарню, який засуджував належне функціонування лікарні та якість догляду за пацієнтами (§§ 59-84; порушення статті 10).

Приватний сектор

- *«Фуентеш Бобо проти Іспанії» (Fuentes Bobo v. Spain)*, 2000 – щодо звільнення ведучого державного телебачення після критики керівництва в статті, опублікованій у газеті (§§ 44-50; порушення статті 10);
- *«Рунгайнис проти Латвії» (Rungainis v. Latvia)*, 2018 – щодо присудження відшкодування шкоди головою наглядової ради банку, частково належного Державі, який надав журналістам коментарі щодо звинувачень колишнього президента в розтраті коштів банку, який був кандидатом на парламентських виборах (§§ 50-67; відсутність порушення статті 10);
- *«Петро Карбо Хем С.Е. проти Румунії» (Petro Carbo Chem S.E. v. Romania)*, 2020 – щодо засудження міноритарного акціонера за його висловлювання в ЗМІ щодо управління головою головної румунської хімічної компанії (§§ 42-57; порушення статті 10);
- *«Агаджанян проти Вірменії» (Aghajanyan v. Armenia)*, 2024 – щодо звільнення без попередження старшого наукового співробітника приватного хімічного заводу після розкриття конфіденційної інформації про свого роботодавця в інтерв'ю журналісту (§§ 37-46; порушення статті 10);

- *«Афган Маммадов проти Азербайджану» (Afgan Mammadov v. Azerbaijan)*, 2024 – щодо позбавлення адвокатського статусу за скаргу, подану разом з кількома іншими адвокатами, щодо нібито незаконних дій директора їхньої юридичної фірми (§ 72) (§§ 56-83; відсутність порушення статті 10).

Повторення загальних принципів

- Для повторення загальних принципів щодо повідомлення про неправомірні дії див. *«Гуджа проти Молдови» (Guja v. Moldova)* [ВП], 2008 (§§ 69-78) та *«Гале проти Люксембургу» (Halet v. Luxembourg)* [ВП], 2023, §§ 110-54.

Додаткові посилання

Посібники із судової практики:

- Посібник зі статті 8 Конвенції – Право на повагу до приватного і сімейного життя
- Посібник зі статті 10 Конвенції – Свобода вираження поглядів
- Посібник із захисту даних

Рада Європи:

- Звіт Парламентської асамблеї Ради Європи про захист «викривачів» (2009)
- Резолюція 1729 (2010) Парламентської асамблеї Ради Європи про захист «викривачів» (2010)
- Рекомендація 1916 (2010) Парламентської асамблеї Ради Європи про захист «викривачів» (2010)
- Рекомендація CM/Rec(2014)7 Комітету міністрів Ради Європи про захист викривачів (2014)
- Пояснювальна записка до Рекомендації (2014)7 Комітету міністрів Ради Європи про захист викривачів (2014)
- Звіт Парламентської асамблеї Ради Європи про покращення захисту викривачів (2015)
- Резолюція 2060 (2015) Парламентської асамблеї Ради Європи про покращення захисту викривачів (2015)
- Звіт CG36(2019)14final Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи про захист викривачів, виклики та можливості для місцевих і регіональних органів влади (2019)
- Звіт Парламентської асамблеї Ради Європи про покращення захисту викривачів у всій Європі (2019)
- Рекомендація 2162 (2019) Парламентської асамблеї Ради Європи про покращення захисту викривачів у всій Європі (2019)
- Резолюція 2300 (2019) Парламентської асамблеї Ради Європи про покращення захисту викривачів у всій Європі (2019)
- 21-й Загальний звіт про діяльність GRECO (2020) щодо антикорупційних тенденцій, викликів та передової практики в Європі та Сполучених Штатах Америки, прийнятий GRECO на 87-му пленарному засіданні (2021), с. 13
- Звіт про оцінку Рекомендації CM/Rec(2014)7 про захист викривачів, підготовлений Анною Майерс, консультантом, під наглядом Європейського комітету з правового співробітництва (CDCJ) (2022)

Європейський Союз:

- Директива (ЄС) 2019/1937 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2019 року про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу (2019)
- СОМ(2018) 214 final від Комісії до Європейського Парламенту, Ради та Європейського економічного та соціального комітету щодо посилення захисту викривачів на рівні ЄС (2018), с. 9

Організація Об'єднаних Націй:

- Звіт про захист джерел інформації та викривачів (2015)
- Довідник із кращих практик захисту осіб, які повідомляють про порушення, УНП ООН (2015)

Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD):

- Зобов'язання щодо ефективного захисту викривачів (2016)
- Роль викривачів та їх захист у виявленні випадків хабарництва за кордоном (2017)
- Принципи високого рівня G20 щодо ефективного захисту викривачів (2019)

КЛЮЧОВІ ПОСИЛАННЯ ІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Провідні справи:

- [«Гуджа проти Молдови» \(Guja v. Moldova\)](#) [ВП], № 14277/04, ЄСПЛ 2008 (порушення статті 10);
- [«Гале проти Люксембургу» \(Halet v. Luxembourg\)](#) [ВП], № 21884/18, 14 лютого 2023 року (порушення статті 10).

Інші справи:

- [«Фуентеш Бобо проти Іспанії» \(Fuentes Bobo v. Spain\)](#), № 39293/98, 29 лютого 2000 року (порушення статті 10);
- [«Де Дієго Нафрія проти Іспанії» \(De Diego Nafria v. Spain\)](#), № 46833/99, 14 березня 2002 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Стіл та Морріс проти Сполученого Королівства» \(Steel and Morris v. the United Kingdom\)](#), № 68416/01, ЄСПЛ 2005-II (порушення статті 10);
- [«Болдя проти Румунії» \(Boldea v. Romania\)](#), № 19997/02, 15 лютого 2007 року (порушення статті 10);
- [«Пеев проти Болгарії» \(Peev v. Bulgaria\)](#), № 64209/01, 26 липня 2007 року (порушення статті 10);
- [«Тіллак проти Бельгії» \(Tillack v. Belgium\)](#), № 20477/05, 27 листопада 2007 року (порушення статті 10);
- [«Столл проти Швейцарії» \(Stoll v. Switzerland\)](#) ([ВП], № 69698/01, ЄСПЛ 2007-V (відсутність порушення статті 10);
- [«Каясу проти Туреччини» \(Kayasu v. Turkey\)](#), №№ 64119/00 та 76292/01, 13 листопада 2008 року (порушення статті 10);
- [«Франкович проти Польщі» \(Frankowicz v. Poland\)](#), № 53025/99, 16 грудня 2008 року (порушення статті 10);
- [«Марченко проти України» \(Marchenko v. Ukraine\)](#), № 4063/04, 19 лютого 2009 року (порушення статті 10);
- [«Кудешкіна проти Росії» \(Kudeshkina v. Russia\)](#), № 29492/05, 26 лютого 2009 року (порушення статті 10);
- [«Войташ-Калета проти Польщі» \(Wojtas-Kaleta v. Poland\)](#), № 20436/02, 16 липня 2009 року (порушення статті 10);
- [«Баленовіч проти Хорватії» \(Balenović v. Croatia\)](#) (ухв.), № 28369/07, 30 вересня 2010 року (статті 10: неприйнятна – явно необґрунтована);
- [«Бательє проти Франції» \(Bathellier v. France\)](#) (ухв.), № 49001/07, 12 жовтня 2010 року (статті 10: неприйнятна – явно необґрунтована);
- [«Пойраз проти Туреччини» \(Poğraz v. Turkey\)](#), № 15966/06, 7 грудня 2010 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Публіко Комунікасьон Соціал, С.А. та інші проти Португалії» \(Público-Comunicação Social, S.A. and Others v. Portugal\)](#), № 39324/07, 7 грудня 2010 року (порушення статті 10);
- [«Гайніш проти Німеччини» \(Heinisch v. Germany\)](#), 2011, № 28274/08, ЄСПЛ 2011 (витяги) (порушення статті 10);
- [«Паломо Санчес та інші проти Іспанії» \(Palomo Sánchez and Others v. Spain\)](#) [ВП], №№ 28955/06 та 3 інших, 12 вересня 2011 року (відсутність порушення статті 10, протлумаченої у світлі статті 11);

- [«Веллутіні та Мішель проти Франції» \(Vellutini and Michel v. France\)](#), № 32820/09, 6 жовтня 2011 року (порушення статті 10);
- [«Станчулеску проти Румунії» \(№ 2\) \(Stanculescu v. Romania\) \(no. 2\)](#) (ухв.), № 14321/06, 22 листопада 2011 року (статті 10: неприйнятна – явно необґрунтована);
- [«Сосіновська проти Польщі» \(Sosinowska v. Poland\)](#), № 10247/09, 18 грудня 2011 року (порушення статті 10);
- [«Левандовська-Малеч проти Польщі» \(Lewandowska-Malec v. Poland\)](#), № 39660/07, 18 вересня 2012 року (порушення статті 10);
- [«Сіма проти Угорщини» \(Szima v. Hungary\)](#), № 29723/11, 9 жовтня 2012 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Баргао і Домінгос Коррейя проти Португалії» \(Bargao and Domingos Correia v. Portugal\)](#), №№ 53579/09 та 53582/09, 15 листопада 2012 року (порушення статті 10);
- [«Букур та Тома проти Румунії» \(Bucur and Toma v. Romania\)](#), № 40238/02, 8 січня 2013 року (порушення статті 10);
- [«Ді Джованні проти Італії» \(Di Giovanni v. Italy\)](#), № 51160/06, 9 липня 2013 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Матуш проти Угорщини» \(Matúz v. Hungary\)](#), № 73571/10, 21 жовтня 2014 року (порушення статті 10);
- [«Рубінс проти Латвії» \(Rubins v. Latvia\)](#), № 79040/12, 13 січня 2015 року (порушення статті 10);
- [«Лангнер проти Німеччини» \(Langner v. Germany\)](#), № 14464/11, 17 вересня 2015 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Ердтманн проти Німеччини» \(Erdtmann v. Germany\)](#) (ухв.), № 56328/10, 5 січня 2016 року (стаття 10: неприйнятна – явно необґрунтована);
- [«Ауреліан Опрі проти Румунії» \(Aurelian Oprea v. Romania\)](#), № 12138/08, 19 січня 2016 року (порушення статті 10);
- [«Гьормуш та інші проти Туреччини» \(Görmüş and Others v. Turkey\)](#), № 49085/07, 19 січня 2016 року (порушення статті 10);
- [«Фюрст-Пфайфер з Австрії» \(Fürst-Pfeifer v. Austria\)](#), №№ 33677/10 та 52340/10, 17 травня 2016 (відсутність порушення статті 8);
- [«Суарес проти Португалії» \(Soares v. Portugal\)](#), № 79972/12, 21 червня 2016 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Бака проти Угорщини» \(Baka v. Hungary\)](#) [ВП], № 20261/12, 23 червня 2016 року (порушення статті 10);
- [«Меджліс Ісламське Заєдніце Брчко та інші проти Боснії та Герцеговини» \(Medžlis Islamske Zajednice Brčko and Others v. Bosnia and Herzegovina\)](#) [ВП], № 17224/11, 27 червня 2017 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Каталан проти Румунії» \(Catalan v. Romania\)](#), № 13003/04, 9 січня 2018 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Гуджа проти Молдови \(№ 2\)» \(Guja v. Moldova\) \(no. 2\)](#), № 1085/10, 27 лютого 2018 року (порушення статті 10);
- [«Рунгайнис проти Латвії» \(Rungainis v. Latvia\)](#), № 40597/08, 14 червня 2018 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Гербай проти Угорщини» \(Herbai v. Hungary\)](#), № 11608/15, 5 листопада 2019 року (порушення статті 10);
- [«Кьовесі проти Румунії» \(Kövesi v. Romania\)](#), № 3594/19, 5 травня 2020 року (порушення статті 10);

- [«Петро Карбо Хем С.Е. проти Румунії» \(Petro Carbo Chem S.E. v. Romania\)](#), № 21768/12, 30 червня 2020 року (порушення статті 10);
- [«Горайнова проти України» \(Goryunova v. Ukraine\)](#), № 41752/09, 8 жовтня 2020 року (порушення статті 10);
- [«Гоулік проти Ліхтенштейну» \(Gawlik v. Liechtenstein\)](#), № 23922/19, 16 лютого 2021 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Норман проти Сполученого Королівства» \(Norman v. the United Kingdom\)](#), № 41387/17, 6 липня 2021 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Шпадьер проти Чорногорії» \(Špadijer v. Montenegro\)](#), № 31549/18, 9 листопада 2021 року (порушення статті 8);
- [«Войчук проти Польщі» \(Wojczuk v. Poland\)](#), № 52969/13, 9 грудня 2021 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Банашчик проти Польщі» \(Banaszczyk v. Poland\)](#), № 66299/10, 21 грудня 2021 року (порушення статті 10);
- [«Страум проти Латвії» \(Straume v. Latvia\)](#), № 59402/14, 2 червня 2022 року (порушення статті 11, протлумаченої у світлі статті 10);
- [«Анатолій Єременко проти України» \(Anatoliy Yeremenko v. Ukraine\)](#), № 22287/08, 15 вересня 2022 року (порушення статті 10);
- [«Бороняк проти Угорщини» \(Boronyak v. Hungary\)](#), № 4110/20, 20 червня 2024 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Грачья Арутюнян проти Вірменії» \(Hrachya Harutyunyan v. Armenia\)](#), № 15028/16, 27 серпня 2024 року (порушення статті 10);
- [«Агаджанян проти Вірменії» \(Aghajanyan v. Armenia\)](#), № 41675/12, 8 жовтня 2024 року (порушення статті 10);
- [«Гаджієв і Гостєв проти Росії» \(Gadzhiev and Gostev v. Russia\)](#), №№ 73585/14 та 51427/18, 15 жовтня 2024 року (порушення статті 10);
- [«Афган Маммадов проти Азербайджану» \(Afgan Mammadov v. Azerbaijan\)](#), № 43327/14, 14 листопада 2024 року (відсутність порушення статті 10).